

92-94; DECH, VELETA, n. 3) tan propagats en els dialectes italians i francesos i *panni perpignani* (Migliorini, *Festschrift Jud*, 442; *Top. Hesp.* II, 78; FEW, s. v. *Catalogne*).⁷

No sé que cap altre filòleg vagi estudiar el mot abans del DCEC; sinó C. Brunel, *Rom.* LXI, 214, que, aplegant sobretot les dades occitanes, notava que no s'ha proposat cap etimologia, i ell tampoc en veu cap, si no és que l'ètimon havia de tenir -NŪ-: suposant, doncs, que s'havia passat de -anya a -ánoa i -ánova (cf. JANUA > *Jánova*). Ni en això no va fer cap pas endavant, car si hi hagués hagut -NŪ antic hauríem de trobar -rv- o -rb- en gran part dels parlars occitans (cf. *carbo* «anse d'un pot», *carbe* 'càncem' < GANNĀBIS). No hi pogué haver mai contacte, per tant, entre la N i la labial; i la vocal postònica interna hagué de ser més oberta que una U. Són evidentment inacceptables, tant el suggeriment d'ACastro (en l'ed. dels seus glossaris), de relacionar amb un b. ll. *bajanula* («leçtus qui in itinere bajulatur»); com la de Spitzer (*MLN*), de derivar de VANUS en el sentit de 'vanova d'ostentació, de vanitat': car a allò s'oposen raons fonètiques i semàntiques, i a això les raons morfològiques i tota la versemblança.

Per part meua trobo clar que no podem separar el nostre mot d'un sinònim d'origen conegut, que és molt freqüent en textos medievals de pertot i en particular d'Espanya; el qual apareix en una forma bastant semblant a la nostra en documents com els següents: «liteira, *venaves* laneas et feltra» en un doc. galleg de c. 995 (Steiger, *Festschrift Jud*, pp. 637, 692), «do in roboramento huius testamenti quindécim arietes et una *venabe* et uno plumaço et una rotoma» doc. de Sahagun de 1126 (Vignau, *Indice de Docs. del Monasterio de Sab.*, p. 609), més en aquesta obra (pp. 362, 636), *venape* citat per Aebischer en un doc. de 998 (*ZRPh.* LXV, 307).

Com ja van veure Vignau i l'orientalista Steiger, aquest mot s'ha d'identificar amb el que apareix en les formes *galnape*, *gannape*, *gagnape*, *genap*, -*be*, i anàlogues; sempre aplegant amb coixins, matalassos, malfegues o matalassets i altres articles de lliteria —formes ben anàlogues als *ganape* i *gannab* dels nostres docs. de 878 i 1035, que he citat al principi. Du C. tradueix per *stragulum villosum*; MzPi. hi afegeix *gainapes* en un doc. santanderí de 954, *gaynape* i *gainape* en un de burgalès de 1019 (Valpuesta, *Orig. d. Esp.*, 54), *gagnape* tres vegades i una vegada *gannapes* en un doc. arag. de 1081 (San Juan de la Peña) (ib., 56); n'ajunta encara més a la p. 330. *Gannape* «colcha» el trobo també, en el *Cart.* de Fanlo (alt Aragó, S. XII, 59). Aebischer, en un article titulat «La Literie et l'Hist. du matelas» (*ZRPh.* XXVI, 306-7), n'hi aporta, amb el significat de «couverture de lit», d'altres: que són, en part genoveses (*ganape*, a. 852, *genape* 853, 942, 978), en part lleoneses (*galnapes* S. X), en part d'altres llocs (*denabes* 927, 1042), *ganebes* (934), *galnabbes* (938).

En fi això ja és llatí (no pas b. ll.), car ja figura en St. Isidor: «DE STRATU. Ludices --- *galnapes*; fulcra --- reclinatoria», així en el ms. U, però *gannapes* a l'altre ms. (T), *Etym.* (ed. Lindsay XIX, § 26, 3). D'altra ban-

da en Notes Tironianes (97.5) apareix això, en la lleu variant *gaunapum*, immediatament després de *gauspum*, de forma ja més diferent.

Aquesta ens duu més lluny i a data més recent, car *gausapa* ja figura no sols en Petroni sinó en Varró, i *gausapes* en St. Agustí, com va indicar Heraeus (*ALLG* XII, 91, i *Die Sprache des Petronius*, p. 16, n. 2). Aquest mot seguia ben conegut a Cat. en el baix llatí del S. XIII. Jaume I, per evitar immoralitats, prohibia que els joglars i joglaresses «sedeant ad mensam militis nec domine alicujus, nec ad *gausape* eorundem jaceant» a. 1234 (*Constitutiones Pacis et Treugae*). Variant molt abundant ja en el llatí clàssic.

N'hi ha una altra variant sufixal, *gaunūcum* o *gaunāca*, també documentada des de Varró. Tant un tipus com l'altre són mots també documentats en grec des de molt antic, amb definicions com 'roba de llana amb els pèls en una de les cares': *γαυσάκης* i *καυνάκη(ς)*, aquest ja en Aristófan, i com a nom d'una vestidura persa o un mantell. A l'article *GARNATXA* hem vist que aquest mot prové en definitiva del darrer d'aquells mots greco-llatins (per conducte de formes com l'it. ant. *guarnacca*,⁸ i l'oc. ant. *garnac(h)a*). Totes les indicacions, en una forma o altra, i més o menys inconfusible, apunten cap a l'Iran com a niu de tot això.

Sobre *γαυνάκη* no tothom hi ha estat d'acord, entre altres raons perquè després el mot es va escampar fins a llengües diverses. El balcanòleg Jokl (seguit per Walde-H.) va indicar que de *γαυσάκης* venia l'alb. *γəzóf* 'pell, pellissa, mantell'; MLWagner, tot adherint-s'hi, sense assegurar-ho, afegeix que també han de ser manlleus del mot grec o balcànic l'àrab magrebí *qessāba* «longue blouse grossière ---», i un mot barbarisc *gošāba* 'camisa' (dial. bereber de l'Adrar), *Restos de Latinidad en el N. de Africa*, 1936, 24-25.

El final -APES ens duu més aviat cap a l'Iran, d'on provenen tants mots en -APA, -APES, la terminació irànica coneguda, de *sàtrapa*, *astrapa*, *vastraps* (aquesta amb prole romànica tan important com el fr. *guêtre*, i l'hispanic *GUALDRAPA*): així ho indicà ja l'eminent iranista Paul de Lagarde (*Göttinger Nachrichten*, 1886, 121-4) i acabaren de demostrar-ho d'altres, en particular una monografia de H. Lüders.⁹

Quant a GAUNACA l'origen irani és encara més clar i acceptat generalment, per més que des de l'Iran es vagi transmetre també al semític d'Assíria, car és un derivat de l'avèstic *gaona*- 'pèl(s)', en particular el dels animals, i també 'color, mena, naturalesa (d'una cosa)' (veg. la bibliografia en Ernout-M. i Walde-H.), i en efecte les formacions adjectivals en -*aka* són un tipus amplament descabdellat en els diversos llenguatges iranics, en particular els del novell irani mitjà-antic (pàctic, pelví), que forní bastants manlleus al llatí i al grec, i sobretot noms de vestidures (per a llur transmissió al romànic, sovint per via del llatí vulgar dels legionaris del Limes, veg. la meua conferència de 1978, p. p. *Els Marges*).

L'irani *gaona*- és una de les formes de l'arrel indoeuropea general GEU-: l'amplificada amb -NO- (Pokorny, *IEW*, 397, cf. 393ss.; Walde-H., 585; Walde-P. I,